

ban az államigazgatási feladatok átvételével hatékonyan megbirkózik. Ehhez hozzáveszi még a hivatalt vállalók önzetlen, közösséget szolgáló egyéni tetteinek meglétét is. Végül a legáltalánosabb feltételről, a technológiai adottságokról esik szó. A cikkben hangsúlyos, hogy ahol a modern közösségi és független média hozzáférhető az állampolgároknak, ott nagyobb sikerrel érhető tetten a korrupció, számoltatható el a vezetés és kényszeríthető ki a jó kormányzás.

BEJAN ERVIN

Hátrahagyva? A polgárok érzékenysége a kormányzati teljesítménymutatókra

JOHN HOLBEIN: LEFT BEHIND? CITIZEN RESPONSIVENESS TO GOVERNMENT PERFORMANCE INFORMATION

AMERICAN POLITICAL SCIENCE REVIEW, 2016, 110.(2.): PP: 353-368

Josh Holbein a Duke Egyetem Sanford Közpolitika Iskolájának doktorandusz hallgatója. Tanulmánya Észak-Karolina közoktatási rendszerének az adatait vizsgálva igyekszik feltárni a kormányzati teljesítménymutatók által kiváltott polgári reakciók és a demokratikus felelősségre vonás típusainak a kapcsolatát. A kutatás fontos eredményekre bukkant az említett mutatók hatékonyságával és a polgári reakciók szocioökonomiai vetületével kapcsolatban.

A kutató az írás első oldalain összefoglalja, hogy a polgári reakciókat vizsgáló tudományterület milyen kérdésekkel foglalkozik jelenleg. Alapvetés, hogy a demokratikus elszámoltathatóság ápolá-

sában fontos szerep jut az információnak. Meglepő azonban, hogy ezzel az információval az állampolgárok nagy része nem rendelkezik. A szerző több kutató munkáját megemlíti mint a témát boncolgató szellemi előzményt. Ezek a vizsgálatok kimutatták, hogy a lakosság erősen reagál a gazdaság változásaira, bűnözésre, katonai halálokra és az elosztó állami költsékezésre, azonban más közpolitikai területek kutatói ellentétes eredményekre jutottak munkájuk során. Ennek a jelenségnek egy lehetséges oka a közpolitika egyik sajátossága: a kormányzatban való változások nagymértékű endogenitása, a változási folyamatok a kormányzati berkeken belül maradnak. Az ilyen zárt közegből nem egyenletesen jut ki az információ, így az állampolgári reakciók mérése sem áll sziklaszilárd alapokon.

Holbein számára nem mindennapi lehetőség adódott az előbb említettek áthidalására. A *No Child Left Behind* („Egy gyereket sem hagyunk hátra”) elnevezésű törvényt 2001-ben léptették érvénybe egy keretrendszert adva így az egyes államoknak, hogy a köziskolákat általánostól középiskolai szintig a teljesítményük alapján osztályozzák. Ebben a kutatásban három szintet különböztet meg a szerző, mivel az egyesült államokbeli iskolai rendszer a középiskolai szintet már eleve két részre bontja: middle school és high school. Ezen keretrendszer alapján az iskolák diákjaival teszteket töltenek ki úgy, hogy egyes alcsoportokra bontják őket. Az alapvető mechanizmus az, hogy ha az egyik alcsoport az éves határ alatt teljesít, az egész iskola megbukik (emellett azonban vannak körülmények, amikor egy iskola bukása nemcsak egy csoport eredményétől függ). Ezeket az eredményeket (bukás vagy siker) pedig az állampolgárok számára elérhetővé teszik azzal a szándékkal, hogy

a demokratikus elszámoltathatóság nevében megfelelő információkkal láthassák el a választókat.

A szerző segítségével az NCLB törvény mellett Észak-Karolina kiterjedt közadatbázisa volt. Az állam kiterjedt adatbázissal rendelkezik az állami választói jegyzékből (ami az iskolai köztisztviselők választások eredményét és részvételi mutatóit részletezi), az évenkénti közoktatási megfigyelésekből (amely a tanulók fluktuációját mutatják ki) és az állam tizenötezernyi köziskolájának a nyilvántartásából (ami az iskolák NCLB szerinti osztályozását dokumentálja).

Ezeknek az összefésülésével Holbein a következő kérdésekre kereste a választ: a választópolgárok reagálnak a kormányzati teljesítménymutatók eredményeire? Ha igen, hogy teszik ezt: nagyobb választói aktivitással a köziskolák tisztviselői választásán vagy akár indulással ezeken a választásokon? Reagálnak-e azzal, hogy kiléptetik gyermeküket a felmérésen megbukó iskolákból? És végül, kik reagálnak? Ezen információk szűkítik vagy növelik a választók közti információs egyenlőtlenséget?

A kutatás módszere a fentebb felsorolt adatok összevetése egy kiterjesztett diszkontinuitás modellben (*fuzzy regression discontinuity design*), ami arra használatos, hogy egy meghatározott elválasztási pont megadásával a pontkörnyéki diszkontinuitást elemezve felmérhessük a beavatkozás hatásait. Jelen esetben a diszkontinuitás az iskola sikere vagy bukása, a hatás pedig a választói reakció.

Ennek a számításnak az eredményei nem várt felfedezésekkel jártak. Holbein először az iskolai bukások hatását mérte meg a választói részvételre. Eredményei szerint – ahogy várta is – a bukások minden vizsgált szinten nagy hatással voltak a részvételre. Ezt azonban beárnyékolja,

hogy lényegesen, számszerűleg 5,75-ször nagyobb mértékben mobilizálja az információ azokat a szavazókat, akik már voltak szavazni. Itt láthatjuk, hogy a bukás inkább az aktív választókat mobilizálja, míg a passzív választókat elhanyagolható mértékben érinti. A teljesítményinformáció növeli az aktivitást, viszont a választói egyenlőség rovására.

Másodszor, a teljesítményinformáció szintén kiváltja hatását az iskolai tisztviselői választásokon. A modell szerint, ha a bukást mutató iskolák száma eléri egy sztenderd devianciát (növekszik 6 darab iskolával), az iskolai választásokon átlag 1-2 fővel többen indulnak és a győzelem 1-3 ponttal szűkebb. Ez a változás elegendő, hogy körülbelül az iskolák 25 százalékában befolyásolja a győztes személyét. Ez azt mutatja, hogy a választók az információ hatására hajlandók változásokat eszközölni a demokratikus elszámoltatás lehetőségével élve.

Végül Holbein rátér kutatása egyik legizgalmasabb pontjára: arra, hogy kik azok, akik kilépéssel reagálnak. A használt modell kimutatja, hogy az iskola bukása átlag 16 családdal növeli az iskolát elhagyók számát, ebből pedig 10 iratkozik át egy másik iskolába, legfőképp a saját környékükön. Holbein itt azzal a feltevéssel élt, hogy a kilépést az alacsony aktivitású választók használják, azonban a kutatás más mutat. Az adatokat vizsgálva kimutatható, hogy a jobb anyagi helyzetben lévő családok választják inkább a kilépést, ezzel párhuzamosan a nagyobb választói aktivitással rendelkező területek szintén nagyobb kilépési hajlandóságot mutatnak.

Ezen eredmények nagyon fontosak a kormányzati teljesítménymutató rendszerek használatában. Ezeket a rendszereket az alacsony aktivitású, alacsony informáltságú rétegek segítésére hozták létre, azonban éppen az ellenkező-

jét érték el. A mutatókra adott visszacsatolások főleg a magas szocioökonómiai státuszban (fehérbőrű, jómódú) lévő és magas választói aktivitású területen élő családoktól jöttek. Ennek az implikációja, hogy a teljesítménymutatók az egyenlőség helyett az egyenlőtlenséget növelik.

Holbein szerint ahhoz, hogy az alacsony aktivitású választókat is be lehessen vonni a problémák megoldásába, az információelosztás átgondolására van szükség. Mivel nagyobb akadályok vannak előttük, mint a jómódúak előtt, pusztán az információk szolgáltatása nem elegendő ahhoz, hogy bezárja a kettő közti szakadékot. Így a policy csinálóknak óvatosan kell kezelni a teljesítménymutatókat.

KERTÉSZ DÁVID

A vallás új gazdaságtana

SRIYA IYER: THE NEW ECONOMICS OF RELIGION
JOURNAL OF ECONOMIC LITERATURE 2016,
54(2): 395-441

A vallás és a gazdaság közelebb van egymáshoz, mint gondolnánk. És mégis, a vallás gazdaságtana csak az utóbbi pár évtizedben vált valódi kutatási területté. Sriya Iyer tanulmányában a vallás új gazdaságtanát két szempontból elemzi. Tanulmánya egyrészt visszatekintő, hiszen bemutatja a terület eredetét történelmi és szociológiai szempontból; másrészt előremutató, mert bemutatja azokat a különböző megközelítéseket, melyekkel globálisabban lehet vizsgálni a vallást gazdasági szempontból.

Bevezetés

Laurence Iannaccone 1998-ban, a Journal of Economics egyik cikkében egy új kutatási területet mutatott be a közgazdászok és más társadalomkutatók számára, a val-

lás gazdaságtanát. Azóta ez a kutatási terület nagy utat járt be. Nemcsak JEL-azonosítószámmal lett ellátva (a Journal of Economics kutatási területenkénti besorolásához szolgáló minősítés), de tudósokból álló nemzetközi testülete is van, amely évenként ülésezik.

A tanulmány szerzője, Sriya Iyer szerint a vallás gazdaságtudományát több tényező befolyásolta:

1. Fejlesztések az elméleti modellekben; ilyen például a vallási piac elhelyezkedési (térbeli) modellje, vagy a vallási preferenciákat és jellegzetességeket magába foglaló modellek.
2. A vallásos magatartás okozta hatások felismerése és ezek empirikus, ökonometria vizsgálata.
3. Új kutatások a vallás gazdaságtanában, melyek a vallásra mint független változóra tekintenek.
4. A Nyugaton kívüli kutatások a vallásról.

Ezen kívül a szerző fontosnak tartja azoknak a kérdéseknek a felvetését is a tanulmányában, melyek egyelőre még megválaszolatlanok a vallás és gazdaság területén belül, és amelyekre a szerző szerint a tudósoknak az elkövetkezendő években választ kellene keresniük.

A vallás gazdaságtudománya háromféleképpen vizsgálja a vallást:

1. Kimutatja, hogy a gazdasági és statisztikai eszközökkel hogyan lehet megállapítani a vallás társadalmi szerepét.
2. Rávilágít arra, hogy a normák, értékek, valamint a szociális és „spirituális tőke” hogyan hat az emberi viselkedésre, hogyan befolyásolja a hitet, meggyőződést és a cselekedeteket egyaránt.
3. Megvizsgálja, hogy a kultúra (akár val-